

MECLİS - i MEŞÂYİH DEFTERLERİ

1

PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ

HASAN KAMİL YILMAZ

EDİTÖRLER

HASAN KAMİL YILMAZ

AYHAN IŞIK

MELİHA AYDINLI

Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları Yayın No. 1562
İSAM Yayınları 277
Başvuru Eserleri Dizisi 55
© Her hakkı mahfuzdur.

MECLİS-i MEŞÂYİH DEFTERLERİ

1. Cilt

Proje yürütücüsü Hasan Kamil Yılmaz
Editör Hasan Kamil Yılmaz, Ayhan Işık, Meliha Aydın
Yayın danışmanı İsmail Kara, Bilgin Aydın

TDV İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM)
tarafından yayına hazırlanmıştır.
İcadiye-Bağlarbaşı Cad. 38 Üsküdar / İstanbul
Tel. 0216. 474 08 50
www.isam.org.tr yayin@isam.org.tr

Yayın yöneticisi Yaşar Çolak
Yayın editörü Mustafa Demiray
Proje koordinasyon Arzu Güldöşüren
Çeviri yazı ve özet Ayhan Işık, Esra Yıldız, Meliha Aydın
Mukabele Nevzat Sağlam, Mustafa Erdemli, Nedim Pakırdağ,
Ayhan Işık, Osman Ezici, Meliha Aydın
Özetlerin redaksiyonu Rabia Aydın
İmla İnayet Bebek
Bibliyografya Abdurrahman Kaya
Grafik uygulama Ender Boztürk
Kapak tasarım Hasan Hüseyin Can

Bu eser
TDV İslam Araştırmaları Merkezi'nin (İSAM)
Meclis-i Meşâyih Defterleri Projesi
kapsamında yayımlanmıştır.

Bu kitap
İSAM Yönetim Kurulu'nun
29.08.2025 tarihli ve 2025/07 sayılı kararıyla basılmıştır.
Birinci Basım: İstanbul, Eylül 2025
ISBN 978-625-428-799-2 (Tk)
978-625-428-800-5 (1. Cilt)

Basım, Yayın ve Dağıtım
TDV Yayın Matbaacılık ve Tic. İşl.
Ostim OSB Mahallesi, 1256 Cadde, No. 11
Yenimahalle / Ankara
Tel. 0312. 354 91 31 Faks. 0312. 354 91 32
bilgi@tdv.com.tr
Sertifika No. 48058

Meclis-i Meşâyih defterleri / ed. Hasan Kamil Yılmaz, Ayhan Işık, Meliha Aydın. -
İstanbul ; Ankara : İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) ; Türkiye Diyanet Vakfı, 2025.
1. c. (796 s.) ; 28 cm. - (Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları ; 1562. İSAM Yayınları ; 277.
Başvuru Eserleri Dizisi ; 55)
ISBN 978-625-428-799-2 (Tk.) 978-625-428-800-5 (1. Cilt)

TAKDİM

Son yıllarda Osmanlı Devleti'nin temel yapıları ve kurumları üzerine gerçekleştirilen araştırmalar, tarih yazımında kuramsal ve metodolojik bakış açılarının geliştirilmesine önemli katkılar sağlamış ve bu alana dikkate değer bir derinlik kazandırmıştır. Bu gelişmede, özellikle arşiv kaynaklarının sistematik biçimde tasnif edilip yayımlanması, çeşitli kurum ve yapılarla ilgili kayıtların akademik araştırmalar için erişilebilir hale getirilmesi belirleyici bir rol oynamıştır. Elinizdeki yayın, bu doğrultuda, 19. ve 20. yüzyıllarda faal olan önemli bir kurumun hafızasını günümüz okuyucusuyla buluşturmayı amaçlamaktadır.

Osmanlı Devleti'nin Tanzimat reformları çerçevesinde 19. yüzyılda oluşturduğu dinî-idarî teşkilatlardan biri olan Meclis-i Meşâyih, tarikatlar ve şeyhlerle ilgili meselelerin devlet tarafından düzenlenmesi ve denetlenmesinde merkezî bir rol üstlenmiştir. Şeyhülislamlığa bağlı olarak teşkil edilen bu kurum, tarikat-devlet ilişkilerinin kurumsal bir zemine oturtulduğu özgün bir yapı olarak öne çıkmaktadır. Tekke ve zaviyeler üzerindeki denetim yetkisi sayesinde Meclis hem merkezîleşme politikalarının uygulanmasında hem de dinî meşruiyetin şekillendirilmesinde önemli bir işlev görmüştür.

Meclis-i Meşâyih arşivinde yer alan kayıtlar; şeyh atamalarından tekke teftişlerine, icazetlerden maaş cetvellerine kadar geniş bir belge yelpazesi sunmaktadır. Bu yönüyle söz konusu kayıtlar hem Osmanlı bürokrasisinin işleyişine hem de tarikatların iç dinamiklerine ışık tutmaktadır. Elinizdeki çalışma, bir taraftan bu defterlerin titizlikle çeviriyazısını vermekte, diğer taraftan da her bir belgeye ilişkin kısa özetler sunarak bu kıymetli malzemeyi araştırmacıların istifadesine açmayı hedeflemektedir.

İSAM tarafından daha önce yayımlanan Kadı Sicilleri Projesi'nin tamamlayıcısı niteliğindeki bu yayın, yalnızca bir arşiv koleksiyonunu erişilebilir kılmakla kalmamakta, aynı zamanda tarikat-devlet ilişkilerini tarihî belgeler ışığında yeniden düşünmeye imkân veren önemli bir ilmî katkı sunmaktadır. Ayrıca İSAM'ın, Osmanlı arşiv malzemelerini dijitalleştirerek sistematik veri tabanları aracılığıyla araştırmacıların hizmetine sunma yönündeki kurumsal vizyonunun bir uzantısı olarak bu veriler de internet üzerinden aranabilir bir arayüzle erişilebilir hale getirilecektir.

Meclis-i Meşâyih defterlerinin neşri, Osmanlı'nın dinî ve idarî yapılarının daha derinlikli anlaşılmasına katkı sağlayacak, arşiv temelli tarih yazımının imkânlarını genişletecektir. Bu çalışmanın tasavvuf tarihi alanında yapılacak yeni araştırmalar için güvenilir bir kaynak teşkil etmesini temenni ediyoruz.

Yayının hazırlanmasına öncülük eden ve baştan sona süreci yöneten İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Tasavvuf Anabilim Dalı Başkanı ve Dekanı Prof.Dr. Hasan Kamil Yılmaz'a ve değerli ekibine teşekkür ederiz.

Prof.Dr. Murteza Bedir
İSAM Başkanı

İÇİNDEKİLER

Takdim	5
Kısaltmalar	8
Önsöz: Tekkeler, Tarikatlar ve Meclis-i Meşâyih	9
Meclis-i Meşâyih Kurumu	15
I. Meclis-i Meşâyih'in Kuruluşu	15
II. Meşihat Arşivi	18
III. Meclis-i Meşâyih'in Görevleri	18
IV. Meclis-i Meşâyih Defterleri	20
V. Meşihat Arşivindeki Meclis-i Meşâyih ile İlgili Belgeler	24
EK 1: Meşihat Arşivindeki Meclis-i Meşâyih Defterleri Listesi	26
EK2: Meşihat Arşivi Evrak Serilerinden Örnek Belgeler	28
Kaynaklar	39
Yazım Esasları	41

MECLİS-i MEŞÂYİH DEFTERLERİ

1762 Numaralı Mazbata Defteri	47
1763 Numaralı Gelen Evrak Kayıt Defteri	367
1764 Numaralı Gelen Evrak Kayıt Defteri	427

KISALTMALAR

a.s.	aleyhisselâm
B.	Receb
b.	bin
bt.	binti
bk.	bakınız
c.	cilt
C.	Cemâziyelâhir
Ca.	Cemâziyelevvel
CA	Cumâdelûlâ
h.	hicrî
İSAM	İslam Araştırmaları Merkezi
L.	Şevvâl
M.	Muharrem
m.	milâdi
N.	Ramazan
No.	numara
r.	rûmî
R.	Rebî'ûlâhir
Ra.	Rebî'ülevvel
r.a.	radiyallahu anh
S.	Safer
Ş.	Şa'ban
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
vd.	ve diğerleri
Z.	Zilhicce
Za.	Zilka'de

ÖNSÖZ:

TEKKELER, TARİKATLAR ve MECLİS-i MEŞÂYİH

12. ve 13. yüzyıllardan itibaren Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde Anadolu ve Balkanlar'da tarikat ve tekkeler, önemli bir iskân ve İslamlaşma aracı olarak öne çıkmıştır. Fethedilen topraklarda İslam'ın yayılması, yaşanması ve korunmasında kritik roller üstlenen bu kurumlar, devletin doğrudan müdahalesine maruz kalmamış ancak tamamen de bağımsız bırakılmamıştır. Devlet, arazi tahsisi gibi yöntemlerle bu yapıları maddi açıdan güçlendirmiştir. İlk asırlarda tekkelerde hizmet eden şeyhlerin atanması ise devleti yöneten sultanların verdikleri beratlarla tescil edilmiştir.

13. yüzyılın sonu ile 14. yüzyılın başlarında kurulan Osmanlı Devleti'ni üç kıtada egemen kılan ve altı yüzyıl boyunca ayakta tutan üç önemli kurumdan bahsedilir: medrese, tekke ve ordu. Medrese ve tekke, zaman zaman birbirini besleyen ve destekleyen, bazen ise karşı karşıya gelen iki müessese olarak Şeyhülislamlık (*Meşîhat*) makamına bağlıdır. Özellikle Osmanlı'nın kuruluş ve yükselme dönemlerinde, tekke ve tarikat mensuplarının önce medrese eğitimi alması, ardından tekke eğitiminden geçirilmesi; kimi ilmiye mensuplarının ise tarikata ve tekkeye yönelmesi, bu iki kurum arasındaki güçlü dayanışmayı göstermektedir. Bununla birlikte, farklı sosyal dinamiklerin etkisiyle, Kadızâdeliler-Sivâsiler mücadelesinde olduğu gibi, zaman zaman bu iki kurum arasında çatışmalar da yaşanmıştır.

Tekke ve tarikatlar, Osmanlı'nın sosyal ve dinî hayatında son derece etkili kurumlardı. Zaman zaman medreselerin oluşum ve gelişimine katkıda bulunmuş, halkın dinî hayatının şekillenmesinde müessir olmuş ve Fütüvvet ile Ahîlik gibi tasavvufi gruplar aracılığıyla esnaf ve halkın maneviyata yönelmesine katkı sağlamıştır. Ordunun Bektaşîlik ile ilişkilendirilmesi de tekke ve tarikatların askerî yapı üzerindeki etkisini açıkça ortaya koymaktadır. Tekke ve tarikatların halkı yönlendirme gücünde sultanların ve devlet yöneticilerinin bu kurumlara sağladığı destek ve yardımların önemli bir rol oynadığını vurgulamak gerekir.

Genelde cami merkezli sosyal ve dinî bir hayatı teşvik eden İslam medeniyeti, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde camilerin civarındaki tekke, zaviye, medrese ve imaret gibi farklı yapılarıyla külliye niteliğinde bir mimari anlayışı yaygınlaştırarak farklı halk gruplarını ortak mekânlarda buluşturmuştur. Külliyelerin içinde yer alan cami, mescit, medrese, tekke, zaviye ve imaret gibi mekanlar, birbiriyle irtibat halinde ve iç içe, bazen de tek başına ayrı bir birim halinde faaliyet göstermiştir. Külliye içindeki tekke ve dergâh mensupları da külliye dışında ayrı bir birim halinde kurulmuş bulunan tarikat ve zaviye bağluları da geniş halk kitlelerine ulaşmada etkili olmuşlardır. Tekke, dergâh ve zaviyeler, Osmanlı toplumunda sosyal hayatın yanı sıra tasavvuf ve

tarikat hizmetlerini etkin şekilde yürüten eğitim ve sosyal dayanışma merkezleri olarak hizmet görmüştür. Külliye yapıları içinde yer alan tekke ve medreseler genellikle ayrı birimler olarak faaliyet göstermişse de, zaman zaman aynı külliye içinde birlikte hizmet verdikleri de olmuştur. Mesela Küçük Ayasofya Medrese ve Tekkesi gibi bazı medrese ve tekkeler, aynı külliye içerisinde yer almaktaydı.

Osmanlı'da tekke, dergâh ve zaviyelerle ilgili denetim ve yönetime dair ilk resmî düzenlemenin III. Selim tarafından 1793 yılında çıkarılan bir fermanla gerçekleştirildiği bilinmektedir. Bu fermanla itikadı bozuk şeyh ve dervişlerin tespiti için şeyhlerden oluşturulan bir meclis kurulmuş, özellikle toplumu fesada götürecek bozuk inanç ve düşünce sahiplerinin tekke açmaları, bu meclis tarafından engellenmiştir.

Değişen ve gelişen şartlara bağlı olarak, tekkelere postnişin atanması 1812 yılında Şeyhülislamlığın denetimine alınmış ve bu doğrultuda merkez tekke uygulaması başlatılmıştır. Bu düzenleme kapsamında İstanbul'daki tekkelerin her biri, belirlenen 35 merkez tekkeye bağlanmış; şeyhlik için de Şeyhülislamlık makamının onayı zorunlu hale getirilmiştir.

19. yüzyılın başından itibaren Batı'dan alınan merkezîyetçi uygulamaların yaygınlaşmasıyla birlikte devlet yönetiminde yeni bir anlayış hâkim olmaya başladı; siyasî, iktisadî, dinî ve kültürel kurumların devlet bünyesinde kontrol altında bulundurulmasına yönelik adımlar atıldı. Osmanlı coğrafyasında bulunan bütün vakıf mallarının tek elden yönetilmesi amacıyla II. Mahmud zamanında 1826 yılında Evkâf-ı Hümayun Nezâreti kuruldu. Vakıflar İdaresi üzerinden tarikatlara ve tekkelere sağlanan bazı muafiyetler kaldırıldı. Böylece tekke ve zaviye mensuplarının hem vergi mükellefi olmaları hem de devlete bağımlı hale gelmeleri söz konusu oldu. Tarikat ve tekkeler bu süreçte idarî bakımdan Şeyhülislamlığın; malî açıdan ise Evkâf-ı Hümayun Nezâretinin kontrolüne girdi.

Sultan II. Mahmud zamanında 1836 yılında tarikat mensuplarının uymaları gereken kaideler tespit edilerek esasa bağlandı. Çıkarılan fermanla tarikat erbabının kıyafetleri, kullanacağı mühürler, verilen icazetnamelerin şekli, tekkelere şeyh tayin edilirken vakfiye şartlarına uyulması, tekkelerde demirbaş kayıtlarının tutulması gibi bazı konular bu fermanla belirlenmiş oldu. Yapılan bütün bu çalışmalar Meclis-i Meşâyih'in ayak sesleri gibiydi.

1864 yılında Âsitane ve Der-i Aliyye denilen sur içi İstanbul'u ile Bilâd-i selâse olarak bilinen Eyüp, Galata ve Üsküdar'daki tekke ve zaviyelere yapılacak tayinler konusunda ihtilaflar çıkması üzerine konuyu incelemek için Meşihat makamında Meclis-i Meşâyih adıyla bir yapılanma gerçekleşti. Ancak Evkâf-ı Hümayun Nezâretinin Meclis-i Meşâyih'e ait atama yazılarını dikkate almaması yüzünden Meclis çalışmaya başlayamadı. 15 Kasım 1866 tarihinde yapılan yeni bir düzenleme ile tekkelere şeyh atanması yetkisi, Evkâf Nezâretinden alınarak Meclis-i Meşâyih'e devredildi. Böylece Meclis-i Meşâyih fiilen çalışmaya başladı. Meclis-i Meşâyih, tüm tekke, dergâh, zaviye ve tarikat gruplarının idarî ve malî meselelerini düzenleyen, denetleyen ve kararlar alan bir merkezî otorite olarak görev üstlendi. Bu yapılanma çerçevesinde, Şeyhülislam Refik Efendi'nin delaleti ve Sultan Abdülaziz'in iradesiyle, Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi Osman Selâhaddin Dede başkanlığında Meclis-i Meşâyih resmen kurulmuş oldu. Meclis'in kuruluşuyla devletin tekke ve zaviyeler üzerindeki yönetim ve denetim mekanizması, Şeyhülislamlık vasıtasıyla kurumsallaştı. Meclis-i Meşâyih'in Meşihat makamının bir alt birimi olarak

kurulması, zaman zaman Osmanlı'da da ortaya çıkan şeriat-tarikat tartışmalarına yeni bir boyut kazandırmış oldu.

1868 yılında Meclis-i Meşâyih önce Kâdiriyye, Halvetiyye, Sünbülüyye, Sa'diyye ve Nakşibendiyye şeyhlerinden seçilen beş azadan oluşuyordu. 1874'te bir Rifaî aza eklenerek sayı altıya çıkarıldı. Meclis-i Meşâyih'in kuruluşuyla ilgili belgede Meclise iki önemli görev yüklenmişti: şeyhi olmayan tekkelere şeyh ataması yapmak, tekkelerde ortaya çıkan ihtilafları çözümleyerek sonuçlarını ilgili makamlara yönlendirmek.

Vilâyet, liva ve kazalarda müftünün başkanlığında ulema ve meşayih arasından seçilecek iki üyeden müteşekkil Encümen-i Meşâyih adıyla bir taşra teşkilatı kuruldu. Taşradaki encümen, şeyhlik atamalarında esas olmak üzere imtihan yapmak, şeyh ve dervişlerle ilgili şikayetleri araştırmak, tekke ve zaviyeleri denetleyerek sonucunu Meclis-i Meşâyih'e bildirmek gibi temel görevler üstlenmişti.

Meclis-i Meşâyih'in kuruluşuyla birlikte Şeyhülislamlığa bağlı diğer birimlerde olduğu gibi tekke, zaviye ve tarikat kurumları mensupları için de uyulması gereken hükümleri ihtiva eden nizamnameler hazırlandı. Söz konusu nizamnameler Meclisin tüzüğü olarak değerlendirilebilir. İhtiyaca bağlı olarak bu nizamnamelerde zaman zaman çeşitli eklemeler ve çıkarmalar yapılarak değişiklikler sürdürüldü.

Nizamnamelerde *tarikat*, *şeyh*, *halife*, *derviş*, *mürîd*, *muhîb*, *tekke* ve *ihvan* gibi tasavvufi kavramların anlam sınırları belirlenmiş, ayrıca Meclis-i Meşâyih'in görev ve yetkileri netleştirilmiştir. Talimatnameler, meclisin işleyişini düzenleyen yönetmelikler niteliğinde olup heyetlerin görevleri, tekkelerin bakım ve temizliği, şeyhlere verilecek icazetnameler ve tekkelerin teftişi gibi konuları kapsamaktadır.

Meclis-i Meşâyih ile başlayan ve nizamname ile talimatnamelerle belirginleşen tekke, zaviye ve tarikatlarla ilgili bu değişim, yalnızca bir kontrol mekanizması oluşturma çabasından ibaret değildir. Aynı zamanda, bu süreç devletin modernleşme ve merkezleşme girişimlerinin bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Meclis-i Meşâyih'in kurulmasıyla birlikte şeyhlerin tayin yoluyla göreve gelmeye başlaması, önemli bir problemi içinde barındırmaktadır. Yüzyıllar boyunca tekkelerde görev yapan şeyhleri, vakıf kurallarına uygun olmak şartıyla tekkenin bir önceki şeyhi manevî işaretlerle belirlemekteydi. Devlet, göreve gelen bu şeyhe bir berat vererek görevini tasdik ve tescil etmekteydi. Meclis-i Meşâyih, yeni düzenlemeleriyle tekke şeyhliklerine sınırlamalar getirmiş oldu. Vakfiye şartına uygun olarak yapılması istenen atamaların Şeyhülislamlık makamınca yapılması, tekke şeyhliğini devlet memuriyetine indirgedi. Bu yeni durum, bazı problemleri halletse bile, bazı yeni problemlerin ortaya çıkmasına zemin hazırladı.

Meclis-i Meşâyih'in tekkelere şeyh atamasındaki öncelikli görevi, şeyhlerin ehliyet ve liyakatini tespit idi. Önceleri ehliyet ve liyakat tespiti daha çok şifahî tahkik ve araştırma ile yapılırdı. Meclis-i Meşâyih başkan ve üyeleri şeyh olacak kişi ya da kişilerle görüşür, meclis üyeleri bununla ilgili araştırma yapar ya da mahallinin hüsn-i şahadetleri gibi yollarla ehliyet ve liyakati belirlerdi. Ancak daha sonraları, vakfiye şartına uygun olarak doğrudan atanacak kimselerin olmayışı ve pek çok kişinin şeyhliğe müracaat etmesi üzerine imtihanla şeyh ataması gündeme geldi. Ehliyet ve liyakatin belirlenmesi amacıyla yapılan imtihanda hangi konuların sorulacağı önemli bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Bu noktada, uygulamaya yön vermesi beklenen

Meclis-i Meşâyihi'nin cevabî yazısı, sorunu çözmekten ziyade yeni tartışmalara yol açacak nitelikte olmuştur. Nitekim cevabî yazıda "... bu misillü evlâdın, ale'l-usûl mesâil-i dîniyye ve mensûb olduğu tarîkin âdâb ve erkânından" imtihan edilmesi tavsiye edilmiştir.

Dinî bilgilerin ölçülmesi için medreselerde müftü ve kadı adaylarının okuduğu *Mülteka'l-ebhur* gibi eserlerden soru sorulması dikkat çekicidir. İmtihan sonrası Meclis'in ehliyet ve liyakatini tespit ettiği kişilerin tayin kararı onay için Şeyhülislamlık makamına gönderilir, onaydan sonra evrakın Evkâf-ı Hümâyûn Nezâretinde kaydının yapılması ve şeyhe berat verilmesiyle tayin tamamlanmış olurdu.

Meclis-i Meşâyihi'nin gündemine gelen konulardan biri de vekâleten tayinlerdi. Bu tayinler şeyhliğin evlada meşrut olması sebebiyle, çocukları olmayan ya da çocukları buluğa ermemiş bulunan şeyhlerin tekkelerine vekâleten yapılan atamalardı.

Meclis-i Meşâyihi'nin tekkelerle ilgili yönetim ve denetimine baktığı alanlardan birisi ise malî konulardır. Özellikle Evkâf-ı Hümâyûn Nezâretinden tekkelerin alacakları malî payların alınıp alınmadığı ve bunların nerede kullanıldığı gibi konular, meclisin gündemine taşınmaktaydı. Meclis-i Meşâyihi tekkelerin zikir ve ayinle ilgili konularda geleneğe uyup uymadığını da takip etmekteydi. Bunların dışında tekkelerde görev yapan şeyhlerin konum ve durumlarına uymayan hareketleri, vazifedeki ihmalleri ya da dervişlere kötü muameleleri gibi şikayetler de gündeme gelmekteydi ki bunlar diğer şikayetlere göre daha az konumdadır.

Meclis-i Meşâyihi binası kuruluşundan beri Süleymaniye'deki Şeyhülislamlık merkezinin Haliç'e bakan kısmında yer almaktaydı. Bu bina Meclis-i Meşâyihi heyetinin toplantı, kalem ve teneffüs odasından ibaretti. Şeyhülislamlığa ait defter, belge ve koleksiyonlar burada muhafaza edilmekteydi. Meclis-i Meşâyihi'nin reis ve üyeleri, haftanın belirli günlerinde toplantılarını burada yapmakta ve gerektiğinde Meşihat kütüphanesindeki eserlerden yararlanmaktaydı.

Şeyhülislamlığın kaldırılmasının ardından İstanbul Müftülüğü olarak kullanılan binalar, 1926 yılında bir yangın geçirmiştir. Bu yangında, bazı tarihî binalar ve içlerinde bulunan eserler zarar görmüş; ayrıca Meclis-i Meşâyihe ait bazı defter ve kayıtlar da yok olmuştur. Meclis-i Meşâyihi kurumundan geriye üzerinde "Meclis-i Meşâyihi" yazılı bir levha, Meclis-i Meşâyihi defterleri, Meclis-i Meşâyihi belgeleri ve Meclisin mührü kalmıştır.

Meclis-i Meşâyihi arşivi günümüzde İstanbul Müftülüğü olarak kullanılan Süleymaniye Fetva Yokuşu'ndaki tarihî mekânında yer almaktadır. Arşiv, cümle kapısının dışarıdan girişine göre sol tarafta bulunan iki katlı kârgir binada muhafaza edilmektedir. Bugün, binanın alt katı Meşihat arşivi, üst katı ise kütüphane olarak kullanılmaktadır.

Meşihat arşivi evrakı önceki müftülerden Prof.Dr. Mustafa Çağrıcı döneminde tasnif edilmiş, Prof.Dr. Rahmi Yaran döneminde evrakların gömlekleme işlemi tamamlanmıştır. Müftülük yaptığı yıllarda bu çalışmaların evrak özetlerinin hazırlanmasına başlanmış ve belli bir noktaya getirilmişti. Meşihat evrakı alanında uzman meslektaşlarla yaptığımız istişare ve görüşmeler sonucunda, Meclis-i Meşâyihi'nin işleyişini gösteren karar defterlerinin mutlaka gün yüzüne çıkarılması gerektiği ve günümüzde pek çok konuya ışıktutacağı düşüncesi hâsıl oldu zira böyle bir yayın; tarih, sosyoloji, antropoloji ve tasavvuf tarihi vb. alanlarda araştırma yapanlara destek olacaktı. Ayrıca daha önce Prof.Dr. M. Akif Aydın yönetiminde İstanbul Kadı Sicillerinin

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) tarafından yayınlanmış olması da bize bu anlamda yol gösterici oldu ve bizi yüreklendirdi.

“Meclis-i Meşâyih Kurumu Projesi” İstanbul müftülüğü görevim sırasında başlatıp İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi dekanlığı vazifesini deruhte ettiğim dönemde hayata geçirdiğimiz önemli bir çalışmadır.

Meclis-i Meşâyih defterlerinin yayınlanması amacıyla yürütücülüğü tarafımızdan gerçekleştirilen bu projede ilk olarak bu defterlerin Latin harflerine aktarılması için Doç.Dr. Ayhan Işık nezaretinde; Doç.Dr. Esra Yıldız, Numan Yekeler, Nedim Pakırdağ, Abdullah Sivridağ, Beşir Şen, Ayhan Özyurt, Doç.Dr. Nevzat Sağlam ve Mustafa Erdemli’den müteşekkil bir uzman ekip oluşturuldu. Defterlerin transkripsiyon ve özetlenmesine yönelik iki yıl süren çalışmalar sonucunda çıkan metinlerin mukabele ve tashihi Dr. Meliha Aydın ile tarafımızca gerçekleştirildi.

Eserin Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) Başkanlığı tarafından yayımlanmasına karar verilmesi üzerine, metnin kurum yayın ilkelerine uygun hale getirilmesi amacıyla Prof.Dr. Bilgin Aydın’ın nezaretinde Doç.Dr. Ayhan Işık, Doç.Dr. Esra Yıldız, Dr. Kasım Hızlı, Dr. Öğr. Üyesi Necati Doğuş, Doç.Dr. Nevzat Sağlam, Dr. Osman Ezici, Ömer Karadağ ve Dr. Zafer Orha tarafından metinler üzerinde kapsamlı bir mukabele çalışması yürütülmüş ve özetler gözden geçirilmiştir. İSAM bünyesindeki yayın birimi de çalışma boyunca her türlü teknik desteği sunmuş; özetlerin imlası İnalet Bebek, redaksiyonu ise Rabia Aydın ve M. Murataza Özeren tarafından gerçekleştirilmiş, kitabın iç tasarımı ve uygulaması Ender Boztürk, kapak tasarımı ise Hasan Hüseyin Can tarafından hazırlanmıştır. Sürece emekleriyle katkıda bulunan tüm isimlere gönülden teşekkür ederiz.

Ayrıca projenin tamamlanması sürecinde destek sunan İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi’nin önceki rektörü Prof.Dr. Mehmet Bulut’a ve mevcut rektörü Prof.Dr. Ahmet Cevat Acar’a, çalışmamıza fikir ve mülahazalarıyla yön ve destek veren kıymetli akademisyen dostlarımız Prof.Dr. İsmail Kara ve Prof.Dr. Bilgin Aydın’a, İSTAM sekreteri Seybetullah Yüce ile Arş. Gör. Mücahit Akbal’a içten teşekkürlerimizi sunarız. Özellikle eserin yayımlanmasında desteklerini esirgemeyen Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türkiye Diyanet Vakfı’nın karar mercilerine şükran borçluyuz.

Eserin yayına hazırlanmasında İSAM’ın kurumsal birikimi ve ilmî tecrübesi önemli bir yol gösterici olmuş, proje ekibi de kendi uzmanlık alanlarındaki katkılarıyla titiz ve disiplinli bir çalışma ortaya koymuştur. Çalışmanın yayımlanmasında değerli desteklerini esirgemeyen ve sürecin her aşamasında samimi teşvikleriyle bizleri güçlendiren İSAM Başkanı Prof.Dr. Murteza Bedir’e en içten şükranlarımızı sunarız. Eserin yayın sürecini koordine eden Başkan Yardımcısı Doç. Dr. Yaşar Çolak, hazırlık sürecinde katkı sunan Araştırma ve Projeler Departmanı başkanı Doç. Dr. Arzu Güldöşüren, Yayın Müdürü Tayfun Demir ve kıdemli editör Dr. Mustafa Demiray’a hususen teşekkür ederiz.

Prof.Dr. Hasan Kamil Yılmaz

İZÜ İslami İlimler Fakültesi Dekanı